

88. Gudhems sn, kyrkogården. Nu i kyrkan.

Pl. 70.

Litteratur: A. Blomberg, Medeltida gravstenar i Falköpingstrakten (i: Falbygden 2, 1933), s. 67; S. Gardell, Gravmonument från Sveriges medeltid 1 (1937, rev. 1945), nr 674.

Äldre avbildningar: S. Welin, teckning 1890-talet (VFA); A. Blomberg, blyertsteckning 1928 (ATA).

Denna runristade gravsten sitter sedan år 1952 fastklamrad på norra väggen av Gudhems kyrkas vapenhus. Tidigare har den legat på kyrkogården, N om kyrkan.

Sandsten. Längd 1,95 m., bredd 0,76 m. Stenen är starkt vittrad. Undre runraden, A, läses först, därefter den övre, B.

Inskrift (versalerna återge inskriftens latinska bokstäver):

A. : **haraldær : gæp - - ualf þænna : ifiř : s - . . . ȳar - : A : ✠**

5 10 15 20 25 30

B. ✠ **AVE MARIA : gratiA : plena : lat : f . . . ær :**

35 40 45 50 55

Haraldr gæ[r]ð[i h]valf þænna yfir S ... A[men]. Ave Maria, gratia plena. Lat ...

»Harald gjorde denna gravvård över S ... A(men). Ave Maria, gratia plena. Låt ...»

Till läsningen: A: Ristningen är tydligast i inskriftens första del (r. 1–11). Inskriften börjar med sk, som består av två punkter. Övre delen av hst till 1 **h** är grund, liksom övre delen av bst i 3 **r**. Mitt på hst till 4 **a** är en flagring. 6 **d** är tydligt stungen, liksom 9 **g**. Övre delen av 11 **p** är skadad. Efter 11 **p** är ristningsytan mycket ojämn genom flagring, och inga spår av ristning kunna med säkerhet konstateras före 14 **u**, som är säker. Härfter synas svaga spår av r. 15–17, av vilka 15 **a** är särskilt otydlig. Efter 17 **f** finnas 2 små fördjupningar, vilka icke förefalla att vara huggna. Därefter finnas spår av en hst, som möjligen har haft en **p**-bst på högra sidan. 19 **e** är mycket svag och osäker, 20 **n** är något tydligare. Över den grunda hst i r. 23 går en ojämn fördjupning, som möjligen är naturlig. 24 **f**, 25 **i** och 26 **r** äro osäkra men sannolika. Sk efteråt är tydligt. 27 **s** är säker. Därefter följer en hst. Sedan är ristningsytan förstörd på en sträcka av 43 cm utan säkra spår av ristning. Så följer en hst i en runa, som kan ha varit **u** (29). 30 **a** är jämförelsevis säker. Av nästa runa, som Jungner läser som **r**, finnas endast ytterst obetydliga spår. R. 32 har tydlig hst, förefaller snarast att ha varit **u**. Längst ut i kanten spåras rester av ett likarmat kors. — B: Spår av ett kors inleder ristningen. Bokstaven 34 **A** är säker. De följande bokstäverna 35–38 **VEMA** äro mycket otydliga. 39–40 **RI** äro tydliga. 41 **A** är otydlig. 42–47 **gratiA** äro mycket otydliga. Därefter följer ett säkert sk bestående av tre triangelställda punkter. 48 **p** och 49 **l** äro tydliga. Mitt på hst i 50 **e** finns en stor fördjupning, som icke är huggen, möjligen har en punkt funnits mitt i denna. 53–55 **lat** äro synnerligen otydliga. 56 **f** är relativt tydlig. Härfter är ristningsytan synnerligen ojämn. Jungner läser här **øra : hans sial att : þær :**. Av dessa runor äro endast de två sista **æ** och **r** samt följande sk säkra. De övriga runorna äro synnerligen osäkra, delvis omöjliga att förena med Jungners läsning.

Om Harald, som gjorde gravvården, se Vg 95.

111. Gudhems sn, Telacka.

Litteratur: H. Wideen, Några västsvenska gravmonument från medeltiden (Göteb. o. Boh. fornm.för. tidskr. 1940), s. 80 f.; S. B. F. Jansson, Skrivelse till Riksantikvarieämbetet ¹⁵/₁₁ 1956 (ATA).

Äldre avbildning: Wideen a. a.

Detta fragment av en runristad gravhäll förvarades intill 1956 i en bod strax SÖ om Gudhems kyrka tillsammans med stenmaterial, som framkommit vid kyrkorestaureringen 1951–52. Det påträffades 1940 vid

Fig. 130. Vg 111. Gudhems sn, Telacka.
Efter foto av N. Lagergren 1957.

rivning av en spismur i lägenheten Telacka omkring 400 m. N om kyrkan. I samband med S. B. F. Janssons besök 1956 fördes fragmentet till Statens historiska museum, där det tills vidare har sin plats.

Sandsten. Storlek $0,34 \times 0,31 \times 0,14$ m. Fragmentet har tillhört en s.k. kantkisthäll, en trapetsformig gravhäll med upphöjd kantlist och korsstav i hällens mitt. Den rekonstruktion av hällen, som H. Wideen publicerat i *Några västsvenska gravmonument från medeltiden* (1940), förefaller att vara riktig. De skickligt reliefhuggna runorna äro anbragta på den upphöjda korsstaven. De läsas i riktning från hällens krön till dess bas.

Inskrift:

... **konuærsus** : **s** - ...
5 10

... *conversus* ...

»... lekmannabroder ...»

Till läsningen: Inskriften saknar början och slut. Av r. 1 återstår i brottkanten endast yttersta spetsen av en bst som till en **k**-runa. 2 **o** har bistavar endast till vänster om hst. 3 **n** har ensidig bst. 5 **æ** har dubbelsidig bst. I 6 **r** går bst in till hst. Efter 9 **s** är ristningsytan skadad. Tämligen säkert urskiljas de två översta punkterna i ett sk, som utgjorts av tre punkter. Därpå följer en **s**-runa (10), som, ehuru något utvittrad nedtill till vänster och upptill till höger, torde kunna betraktas som säker; den är av samma typ men något bredare än r. 7 och 9. Omedelbart efter 10 **s** synes mittpartiet av en hst; inga spår av bistavar. I fortsättningen, intill kantskadan, finns plats för 1 eller 2 runor, av vilka numera endast obetydliga rester återstå.

Runföljden 1–9 återger utan tvivel ordet *conversus*. Gravhällen har alltså lagts över en lekmannabroder i Gudhems kloster. Hällen torde tillhöra tiden omkring år 1200.

89. Hornborga sn, ödekyrkogården.

Pl. 71.

Litteratur: A. Blomberg, Broddetorps pastorat (1929), s. 30 f., s. 72; S. Gardell, Gravmonument från Sveriges medeltid I (1937, rev. 1945), nr 675.

Äldre avbildning: Blomberg, blyertsteckning 1927 (ATA).

Hornborga ödekyrkogård är belägen i Bosgårdens trädgård. Här ligga omedelbart SV om kyrkoruinen och 35 m. Ö om huvudbyggnaden två långa, romanska, trefasade gravstenar. Stenarna påträffades, när kyrkogården på 1880-talet planerades. De lågo parallellt med södra kyrkväggen. Den ena bär otydliga runor på stammen till ett ristat kors.

Sandsten. Längd 1,77 m., bredd 0,65 m.

Inskrift:

- **up** ... **rki** - ...
5

Till läsningen: Av r. 1 finnas inga säkra spår. 2 **u** är tydlig. 3 **p** är säker. Därefter finnas två fördjupningar, som icke äro huggna. Sedan är ristningsytan avflagrad på en sträcka, som kan ge plats för 2 à 3 runor. 4 **r**